

сумами. Саме через реалізацію суспільство визнає економічну доцільність доданої вартості, а сплачений рахунок підтверджує наявність доданої вартості в загальноекономічному сенсі.

Література:

1. Kamenskaya E. A. The situation of economic security in the context of the development of the digital economy. *Scientific research*. 2019. № 1(27). pp. 28-30.
2. Korotkova O. V. Software features economic security of business activities in the age of digital technologies. *Bulletin of the O. E. Kutafin University*. 2020. № 7. pp. 53-59.
3. Likhonosova G. Leveling financial exclusion: the metabolism of socio-economic systems. Collective monograph *Theoretical Foundations in Economics and Management*. USA: Primedia eLaunch LLC, 2022. pp. 294–303.
4. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.

Гребенікова О.В., Денисова Т.В.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЗНИЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВТРАТ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Мінливість сьогодення, вплив соціально-поведінкових обмежень внутрішнього і зовнішнього характеру, сучасних глобальних і національних викликів поглиблюють розвиток кризових явищ у всіх сферах суспільного життя та національної економіки України, охоплюючи виробничу, соціально-трудова, фінансову та інші підсистеми. За таких умов нагальною потребою стає моделювання системи зниження ризику втрат суб'єктів господарювання, яка буде зорієнтована на запобігання кризовим проявам у всіх сферах діяльності та безболісне подолання їх негативних наслідків з метою забезпечення соціально-економічного розвитку.

Проблемами аналізу, оцінки та ідентифікації ризиків, викликаних ними економічних втрат і їх впливу на стан діяльності суб'єктів господарювання займалися зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти, а саме: В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко [1], Н.М. Внукова, В.А. Смоляк [2], К.Д. Семенова, К.І. Тарасова [3], В. В. Лук'янова [4] тощо та ін. Проблемами нівелювання економічних втрат займалися В. І. Аранчій, М. М. Ігнатенко [5], В. М. Даніч [6] та ін. Проте проблема розроблення цілісної концепції аналізу і запобігання економічних втрат суб'єктів господарювання з урахуванням ризиків, які виникли під впливом соціально-поведінкових обмежень залишається невирішеною.

З метою запобігання негативного впливу сучасних глобальних і національних викликів суб'єктам господарювання доцільно проводити моделювання системи зниження економічних втрат, досліджувати алгоритми управління системними ризиками, розробляти профілі відповідей і комплекс фінансових обмежень тощо.

Для моделювання системи зниження економічних втрат суб'єктів господарювання пропонується використовувати розроблену концептуальний підхід, який складається з 7 етапів.

На першому етапі моделювання системи нівелювання необхідно визначити усі можливі ризики з метою врахування їх впливу на суб'єкт господарювання в умовах перманентності соціально-поведінкових обмежень.

На другому етапі доцільно побудувати функцію виживаності, використання якої дає можливість виявити основні фактори виживаності суб'єкта господарювання в умовах розповсюдження кризових явищ [7, 8]. Основні статистичні методи оцінювання ризиків (метод Монте-Карло, VAR-методи тощо), не враховують фактор часу. Проте ймовірність настання

ризикі слід вивчати і під впливом фактору часу, враховуючи те, що з часом рівень ризику може зростати. За кривими виживаності можна оцінити ймовірність настання ризику як у часі, так і конкретний момент часу, коли ймовірність настання ризику різко зростає.

На третьому етапі необхідно провадити процедуру оцінювання ймовірності настання події на основі кривих досвіду. Оскільки соціально-поведінкові обмеження діють перманентно, то менеджмент суб'єкту господарювання має навчитися (набути досвід) швидко і ефективно реагувати на них і здійснювати оцінювання, базуючись на досвіді.

Розробляти профіль обмежень економічних втрат необхідно на четвертому етапі моделювання системи нівелювання економічних втрат. При цьому критичні значення обмежень, які характеризуються ступенем впливу відповідного виду ризику на величину економічних втрат, мають бути визначено для кожного виду ризику з урахуванням фактору часу його впливу на діяльність суб'єкта господарювання. Зрозуміло, що в умовах сучасних глобальних і національних викликів, з часом менеджмент суб'єкта господарювання набуває певного досвіду роботи, пристосовується до нових реалій, що призводить до зниження ступеня впливу невизначеності.

П'ятий етап моделювання – побудова карт Шухарта для виявлення точок виходу процесу зі стабільного стану (критеріїв для виявлення недостатності статистичного керування) для подальшого встановлення причин відхилення та їх усунення [9, 10].

На шостому етапі необхідно здійснювати заходи щодо визначення зон ризику в залежності від очікуваної величини втрат. Ймовірності певних рівнів економічних втрат є важливими показниками, які дозволяють аналізувати ризик, очікуваний від впливу соціально-поведінкових обмежень, і його прийнятність. Так, якщо ймовірність катастрофічних втрат виражається показником, що свідчить про загрозу втрати всього майна, то суб'єкту господарювання необхідно завчасно прийняти необхідні заходи і не допустити настання такого ризику.

Розробку профілю відповіді суб'єкта господарювання на кризові явища, що виникають за результатами перманентного впливу соціально-поведінкових обмежень доцільно здійснювати на сьомому етапі. Необхідно розробляти систему заходів з нівелювання ризиків. До таких заходів відносяться такі методи як: самострахування, створення спеціального резервного фонду і страхового товарного запасу, страхування ризику тощо.

Своєчасне застосування розглянутих методів оцінювання і запобігання ризиків за умови виконання усіх запропонованих етапів моделювання системи нівелювання дасть можливість суб'єктам господарювання значно знизити рівень економічних втрат в умовах сучасних глобальних і національних викликів, які на сьогодні є значною загрозою їх економічній безпеці.

Література:

- 1 Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2014. 480 с.
- 2 Внукова Н.М., Смоляк В.А. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2016. 182 с.
- 3 Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання. Монографія / К. Д. Семенова, К. І. Тарасова. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 234 с.
- 4 Лук'янова В.В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія / В.В. Лук'янова. – Хмельницький: В.В. Ковальський, 2017. – 312 с.
- 5 Аранчій В. І. Сутність ризиків підприємницької діяльності та їх оцінка з метою нівелювання й уникнення в управлінні ефективністю й конкурентоспроможністю розвитку / В. І. Аранчій, М. М. Ігнатенко // Економічний вісник університету, 2018, 39. – С. 52 – 58.
- 6 Даніч В. М. Моделювання швидких соціально-економічних процесів: монографія / В. М. Даніч. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. – 304 с.

7 Сергієнко О. А. Моделювання виживаності та розповсюдження кризових ситуацій на банківському ринку України / О. А. Сергієнко, Л. Д. Філатова, Я. Ю. Солдатова // Проблеми економіки. - 2015. - № 1. - С. 372-381.

8 Голубова Г. В. Криві виживаності Каплана – Мейєра: техніка моделювання / Г. В. Голубова // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2021. – № 3–4. – С. 15–22.

9 Парфенцева Н. О. Моделювання фінансових ризиків на основі статистичних методів оцінювання / Н. О. Парфенцева, Г. В. Голубова // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. – 2022. – №1-2. – С. 14-20.

10 ДСТУ ISO 7870-2:2016 Статистичний контроль. Карти контрольні. Частина 2. Карти Шухарта (ISO 7870-2:2013, IDT).

Ліхоносова Г.С., Перепелиця Ю.Г.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

ОСУЧАСНЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УМОВАХ БЕЗНЕС-РЕЛОКАЦІЇ

Процес національного господарювання в сучасних умовах воєнного часу нерозривно переплітається з певними організаційними проблемами та відсутністю економічної, політичної стабільності й потенційною загрозою демографічної кризи. Підприємці намагаються утримувати та розвивати бізнес на теренах України, проте, в сьогоdnішніх умовах, далеко не всім це вдається. Унеможливлення продовжувати бізнес-діяльність в деяких регіонах нашої країни змушує велику кількість підприємців замислитися над тим, щоб перемістити свій бізнес на більш безпечні території, в тому числі закордон. Сьогодні, «релокація бізнесу» є поняттям поширеним, а його застосування – можливим варіантом збереження національного бізнесу.

Для підприємств різних видів діяльності процес релокації може відбуватися по-різному. Так, до «мобільного» бізнесу можна віднести аутсорсингові компанії, задіяні в сфері надання послуг (юридичні, бухгалтерські, ІТ-компанії, рекламні агенції та інші). Для підприємств, що виробляють продукцію, та відповідно мають певні виробничі потужності, релокація бізнесу може бути трудомістким, витратним та складним в реалізації процесом, особливо, якщо бізнес-простір такого підприємства є територією активних бойових дій. Проте, незважаючи на специфіку діяльності, кожен власник має детально ознайомитися з особливостями ведення бізнесу в інших країнах та підібрати найбільш вигідний варіант релокації.

Економіко-політична стабільність країни, її положення на світовій арені та можливість надання гарантій забезпечення безпеки для бізнесу іноземного інвестора є найпершим, на що звертають увагу бізнесмени при виборі країни для релокації. Є очевидним, що вибір власника впаде на європейські країни (особливо західноєвропейські), оскільки ці держави можуть надати те, в чому відчувають гостру потребу українські підприємці, – економіко-політичну стабільність та гарантії безпеки для бізнесу. До таких країн можна віднести зокрема Італію, Францію, Німеччину, Великобританію, США, Нідерланди, Австрію та інші. Тобто, можна сказати, що вибір країни для релокації є досить різноманітним.

Крім цього, підприємцю необхідно оцінити не менш важливий елемент забезпечення розвитку бізнесу з точки зору проведення грошових операцій, а саме доступність банківських послуг та можливість безперешкодного користування банківськими рахунками. Також, власнику бізнесу необхідно оцінити лояльність банківських установ до бенефіціарів з України, оскільки деякі банки вже не приймають на обслуговування компанії, бенефіціарами яких є громадяни України [1] у зв'язку з тим, що Україна на сьогодні є воюючою країною: (наприклад, деякі банки ОАЕ).